Rimak International Journal of Humanities and Social Sciences
ISSN: 2717- 8293

Research Article January 2022 Volume: 4 Issue: 1

THE CONCEPT OF EXPATRIATION IN THE POEMS OF FAROUK NAFEZ JAMLIBEL

Hazim Mohammed HUSSEYIN [1]
Widaad Jasim MOHAMMED[2]

Istanbul / Türkiye
p. 300-308

Received: 27/11/2021
Accepted: 17/12/2021
Published: 01/01/2022

This article has been scanned l
iThenticat No **plagiarism** detected

Abstract:

Faruk Nafez Jamlibel is one of the greatest poets of the twentieth century. He was born in Istanbul in 1898 and died in 1973 at the age of 75. Farouk Naviz Jamlibel wrote a part of the literary collection "Five Parts" with Anis Bahish, Youssef Zia, Khaled Fakhri and Orhan Seif. He wrote many outstanding poetic and theatrical works. In his poems, the writer used mostly syllabic meters. The main feature of five-syllabic groups, which he already used within his poems, is that they depend on syllabic meters. He used the syllabary very effectively in his poems. Because of his contributions to Turkish literature, he has preserved his reputation even decades after his death. Faruk Nafez Jamlibel has dealt with various topics in his poems such as death, longing, pain, trouble, distress, anguish, anxiety, and homeland intensely and effectively. It also dealt with the issue of homelessness, which is not without (devoid of) pain and hope. Through our research, we have seen that one of the most important concepts used in Farouk Nafez Jamlibel's poems is displacement (homelessness). Since there is no study in this field, we have identified the subject of our study under this name, which expresses alienation, i.e. moving away from the homeland. The research paper deals with a person who migrates to different and foreign cities and often faces financial difficulties and bemoans deeply his original hometown. The subject of our research is distinguished by the name of the concept of "expatriation in the poems of Farouk Nafez Jamlibel". Therefore, it is natural for him to use the concept of homelessness in his poems. At the beginning of the research, we worked to provide a comprehensive summary of the research topic. Then, we briefly introduce Faruk Nafez Jamlibel's life, literary personality and works. Then, after a comprehensive definition of the displaced person, we will try to give details about this topic in Faruk Nafez Jamlibel's poems.

Key words: Faruk Nafiz Çamlıbel, Literature, Hometown, Poetry, Han Duvarları, Anatolia.

http://dx.doi.org/10.47832/2717-8293.15.22

[1] Dr. , Baghdad University, Iraq, hazimm2001@yahoo.com, https://orcid.org/0000-0002-8104-2389

[2] Dr. , Baghdad University, Iraq, Widaad.j@colang.uobaghdad.edu.iq

Copyright © Published by Rimak Journal, www.rimakjournal.com
Rimar Academy, Fatih, Istanbul, 34093 Turkey
All rights reserved

FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL'İN ŞİİRLERİNDE GURBET ANLAYIŞI

Özet:

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, 20. yüzyılda yetişmiş en büyük şairlerdendir. 1898 İstanbul doğumlu olan şair, 1973'te hayata gözlerini yumdu. Enis Behiç, Yusuf Ziya, Halit Fahri ve Orhan Seyfi ile birlikte "Beş Hececiler" adındaki edebiyat grubunun parçası olan Faruk Nafiz Çamlıbel, çok sayıda güzide şiir ve tiyatro eseri kaleme almıştır.

Şiirlerinde daha çok hece ölçüsünü tercih etmiştir. Zaten içinde bulunduğu beş hececiler grubunun temel özelliği, şiirleri hece ölçüsüyle yazmaktır. Türk milli nazım birimi olan hece ölçüsünü oldukça etkili kullanmıştır. Türk Edebiyatına yaptığı katkılar sebebiyle, ölümünün üzerinden onlarca yıl geçmesine rağmen şöhretini korumaktadır.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, şiirlerinde ölüm, hasret, sancı, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa, memleket gibi temaları oldukça yoğun ve etkili bir şekilde işlemiştir. Buna bağlı olarak, acının ve umudun hiç eksik olmadığı gurbet temasını ele almıştır. Yaptığımız araştırmalar neticesinde, Faruk Nafiz Çamlıbel'in, şiirlerinde en çok kullandığı kavramlardan birinin Gurbet olduğunu gördük. Bu alanda yapılmış bir çalışmanın olmaması dolayısıyla, çalışma konumuzu bu isim altında belirledik.

Gurbet, kişinin öz vatanından uzak kalmasıdır. Daha çok geçim sıkıntısından dolayı, farklı ve yabancı şehirlere göç eden kişi, asıl memleketine oldukça yoğun bir şekilde özlem duyar. Bu tarifi zor özlem, Gurbet adıyla nitelendirilir. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, esasında bir memleket şairidir. Dolayısıyla şiirlerinde, Gurbet kavramını kullanması oldukça doğaldır.

Çalışmamızın başında, konuya dair kapsamlı bir özet sunuyoruz. Ardından Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in kısaca hayatı, edebi kişiliği ve eserlerine değineceğiz. Ardından kapsamlı bir Gurbet tanımından sonra, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in şiirlerinde, bu temayı etraflıca incelemeye gayret edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Faruk Nafiz Çamlıbel, Edebiyat, Şiir, Han Duvarları, Gurbet, Anadolu.

GİRİŞ:

Hayatı, edebi kişiliği ve eserleri:

18 Mayıs 1898 tarihinde İstanbul'da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Bakırköy Rüşdiyesi ile Hadîka-i Meşveret İdâdîsi'nde tamamladı. Tıp fakültesinde 4 sene okudu, fakat bitiremeden ayrıldı. O sırada bir gazetenin, yazar kadrosundan kendisine iş buldu. İki yıl süreyle aynı gazetenin mümessili oldu. Bu gazetenin adı "*İleri*" gazetesi idi. İlk iş deneyimini bu şekilde yaptıktan sonra, tarihi Kayseri Lisesi'ne, edebiyat öğretmeni olarak girdi. Bu dönem 1922 ve 1924 yılları arasındadır. Burada çok başarılı ve çok verimli iki senelik bir öğretmenlik döneminden sonra mesleği çok sevdi. Ankara'da çeşitli okullarda edebiyat ve Türkçe öğretmenliği yapmaya başladı. Bu süreç 1946 senesine kadar devam etti. Sırayla öğretmenlik yaptığı kurumlar ise şu şekildedir:

Kayseri lisesi edebiyat öğretmenliği, (1922-1924)

Ankara Muallim Mektebi, (1924)

Ankara Kız lisesi/ Ankara Erkek Lisesi, (1924-1932)

İstanbul Vefa Lisesi, Kabataş Lisesi, Arnavutköy Amerikan Kız Koleji, (1932-1946) *(ORTAÇ, 1937: 44)*

Öğretmenlik yaptığı dönemin sonunda, siyasete önem vermeye başladı. Türk siyasetinde aktif olarak çalışmak ve memleket meseleleriyle bizzat ilgilenmek istiyordu. Çünkü Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, bir memleket şairiydi. Bu duygu ve düşüncelerle 1946 yılında siyasete girdi. Merhûm başbakan Adnan Menderes'in kurduğu Demokrat Parti'den milletvekili seçildi. Siyasete girdiği ilk yıl milletvekili olarak göreve başladı. 1960 yılında gerçekleşen darbe girişimi neticesinde, diğer tüm parti üyeleriyle birlikte hapse mahkum

edildi. 1 sene 3 ay boyunca, Yassıada denilen cezaevinde tutuklu kaldıktan sonra, 1961 yılında özgürlüğüne kavuştu. Bundan sonra asla siyasetle uğraşmadı. Artık direnci kırılmıştı. Yorulmuştu. Ömrünün geri kalanını sakin ve huzurlu bir şekilde geçirmeye karar verdi. Evi İstanbul'daydı. İstanbul'un Arnavutköy semtinde bulunan bu evinde ikamet etti. 1973 yılında, bir deniz gezisinde yere yığıldı. Vücudu yorulmuştu. Bir sonbahar günü, hayata gözlerini yumdu. Kabri, İstanbul'un en meşhur kabristanı olan Karacaahmet Mezarlığındadır.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, küçük denilebilecek yaşlarda edebiyatın en önemli parçalarından olan şiire merak saldı ve çok kaliteli şiirler yazmaya başladı. Onun bu konuda yol göstericileri, büyük türk şairleri olan Tevfik Fikret, Ahmed Hâşim ve Cenap Şahabettin gibi ustalardır. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in şiirinin gelişmesinde, saydığımız bu şairlerin rolü ve etkisi büyüktür. Şiirlerinin konusu genel olarak aşk ve kederdir. Şiirlerine çok bağlıdır. Çok önemli olayları göz ardı edebilir, fakat çok küçük detaylara şiir yazabilirdi. Şiirde özgür ruhlu bir yapısı vardır. Hürriyet kavramnı savunan ve özgürlüğü her alanda olmasını savaunan yazarlardandır. Kısaca canı ne istiyorsa, onu şiirine konu edinmiştir.

Özgür ve bağımsızlığını koruyamayan milletlerin, ahlakının da kaybolduğu görülür. Bağımsız olmayan bir milletin kültür hayatını devam ettirmesi, dinini, dilini yaşaması da mümkün değildir (Türk, 2016: 449).

1918'de Şarkın Sultanları adıyla ilk kitabını yayınlamıştır. Bu, onun ilk şiir kitabıdır aynı zamanda. Yeni Mecmua, Fağfûr, Şâir gibi edebî dergilerde de şiirleri yayımlanmaya başlamıştır. 1918 yılı, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in şiirde arayışının başladığı yıldır. Aynı zamanda ilk ürünlerini edebiyata kazandırdığı yıl olacaktır. Artık aruz veznini çok iyi derecede kullanıyordur. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in edebiyatçı yönü, yavaş yavaş kendini belli etmeye başlar. Orijinal bir üslupla yazdığı şiirler, yavaş yavaş meşhur olmaya ve dilden dile dolaşmaya başlar *(Yücebaş, 1974: 75).* Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde hecenin ve bilhassa aruzun gevşemesinin tesiriyle muhtelif yapıların kullanması hayli yaygındır (Türk, 2020: 163).

1919'da Edebî Mecmua isimli derginin müdürlüğünü yapmıştır. Bu sıralarda yazdığı şiirlerin teması, genel olarak aşk ve sevgidir. Daha sonraki dönemlerinde acı ve ıstırap gibi kederli şiirlerine rastlamaktayız. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, özenle sürdürdüğü sanat anlayışını, 1922 yılında değiştirmiştir. 1922 yılından sonra, memleket meselelerine yönelir. Artık eskisi kadar aşk ve sevgi üzerine yazmamaya başlar. Onun için önemli olan şey, memlekettir. Ayrıca bu vakte kadar aruz vezniyle yazıyorken, artık yalnızca hece veznini kullanır. Çünkü hece ölçüsü, Türk milli nazım birimidir. Milliyetçi bir tavır içinde olmasından kaynaklı olarak hece veznini, aruz veznine tercih etmiştir. Bu yeni tavrının nişanı ise, 1926 yılında 10 kıta halinde yazdığı "Sanat" şiiridir. Şiir, baştan sona milliyetçilik üzerine yazılmış, doğu-batı yorumudur. Batı edebiyatı ve batı, ayaklar altına alınmış, Türk milliyetçiliği yüceltilmiştir. Anadolu insanı, Anadolu kültürü, ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, artık bir Anadolu şairidir (Kaplan, 1965:16).

Meşhur olan birçok şiiri vardır. Bunlardan en meşhur olanı, hiç şüphesiz "Han Duvarları" şiiridir. Şiirde Anadolu ve millet tasvirleri göze çarpar. Çok uzun bu şiir, bir solukta okunacak şekilde sade ve akıcı bir üslupla yazılmıştır. Bu şiirle birlikte artık Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, memleket edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olmayı başarır. Çünkü Anadolu denilen nazlı gelini çok iyi tanımaktadır ve çok sevmektedir. Anadolu coğrafyasını karış karış şiirlerine ekleme ve yorumlama gayreti içerisinde, halkın diliyle sayısız şiirler yazmaya devam eder. Anadolu'nun sevgisini, kavgasını, örf ve adetini şiirlerinde anlatır ve artık O, büyük bir Anadolu şairidir.

Hecenin Beş Şairi'nin öncüsü olarak adlandırılsa da Türk şiirinin köklü kaynaklarına eğilmekten geri durmayan Faruk Nafiz, modern Türk şiirini besleyen kaynaklar arasında yer alan divan şiirinin şekillendirdiği geleneğin imkânlarından yararlanmayı tercih etmiştir (Karataş, 2013: 212).

Aruz ve hece ölçüsünü oldukça etkili kullanmıştır. Her ne kadar son dönemini hece ölçüsünü kullanarak geçirse de, Aruzu tamamen terk etmemiştir. Aruz vezni noktasında, Türk Edebiyatının baş şairi Yahya Kemal BEYATLI'yı üstad kabul eder. Daha sonra kendisi de en az Yahya Kemal kadar usta olacaktır.

Faruk Nafiz Çamlıbel, tüm bu ustalık süresince, kendisine has özellikler ortaya koyar. Anadolu'yu, okulla birleştirme hayali, onun orijinalitesini ortaya koyan eşsiz bir duruştur. Anadolu'da çeşitli yerlerde öğretmenlik yaptığından bahsetmiştik. Bu öğretmenlik yılları, gönüllülük esasına dayanmaktadır. Yani kısaca öğretmenlik mesleğinin karşılığı

olarak maaş istemez. Çünkü kendisi bizzat Anadolu'dan beslenmektedir. Anadolu insanını tanımak ve iyice onlarla hemhal olmak için çıktığı bu yolda, onların geleneklerini ve göreneklerini, acısıyla tatlısıyla şiirlerine muhteşem bir üslupla yansıtmayı başarır. Onun için samimiyet ön plandadır. Bu yüzden yüksek zümre edebiyatı yerine, samimi Anadolu edebiyatını tercih etmiştir (Koşar, 2009: 61).

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in belki de en dikkat çekici yönü, aynı zamanda bir mizah ustası olmasıdır. Mizahî bir üslupla kaleme aldığı eserlerinde, Faruk Nafiz Çamlıbel adı yerine, farklı isimler kullanır. Bunlardan bazıları Çamlıviran, Çamdeviren, Deli Ozan, Çamlıbel ve Akıllı Ozan'dır. Bu takma isimlere "mahlas" adı verilir ve Türk Edebiyatının olmazsa olmazı bir gelenektir. Bu takma isimlerle yazdığı espri yüklü şiirlerin sayısı neredeyse 1000'i bulur. Bu tarz şiirlerini, mizahî edebiyat dergilerinde yayınlamıştır. Bunlardan bazıları Akbaba Dergisi (1934), Karikatür Dergisi (1936), Mizah Dergisi'dir (1946).

20. yüzyılda yetişmiş en büyük şairlerden biri olan Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, 1973 tarihinde hayata gözlerini yuman şairin mezarı, Memleketi İstanbul'da, Karacaahmet Mezarlığındadır.

Eserleri: *(Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi: cilt 8, 196)*

Şiirler: Şarkın Sultanları (İstanbul 1918); Dinle Neyden (İstanbul 1335); Gönülden Gönüle (İstanbul 1919); Çoban Çeşmesi (İstanbul 1926); Suda Halkalar (İstanbul 1928); Bir Ömür Böyle Geçti (İstanbul 1932); Elimle Seçtiklerim (İstanbul 1934); Boğaziçi Şarkısı (İstanbul 1936); Tatlı Sert (mizahî şiirler, İstanbul 1938); Akıncı Türküleri (İstanbul 1938); Akarsu (İstanbul 1940); Heyecan ve Sükûn (İstanbul 1959); Zindan Duvarları (1960'lardan sonra yazmaya başladığı kıta tarzında şiirleri, İstanbul 1967); Han Duvarları (İstanbul 1969).

Tiyatrolar: İlk Göz Ağrısı (İstanbul 1922); Sevk-i Tabîî (İstanbul 1925); Canavar (İstanbul 1926); Akın (İstanbul 1932); Özyurt (İstanbul 1932); Kahraman (İstanbul 1933); Ateş (İstanbul 1939); Dev Aynası (İstanbul 1945); Yayla Kartalı (İstanbul 1945). Mektep Temsilleri. Numaralar (İstanbul 1928); Bir Demette Beş Çiçek (İstanbul 1933); Yangın (İstanbul 1931); Hanım Şiir Yazacak, Yeni Usûl, Mektublar (İstanbul 1933); Kanbur (İstanbul 1922).

Tüm eserleri bunlarla sınırlı değildir. Her ne kadar çok bilinmese de, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in bir romanı vardır. Bu roman, 1936 yılında İstanbul'da yayınladığı "Yıldız Yağmuru" isimli küçük hacimli bir eserdir. Ayrıca çeşitli dergi ve gazetelerde hâtıra, sohbet, makale ve denemeleri yayımlanmıştır.

Gurbet nedir?

isim, "Doğup yaşanılmış olan yerden uzak yer, gurbetlik:

Örneğin, "Ben gurbette değilim / Gurbet benim içimde." -Kemalettin Kamu (Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu, Gurbet maddesi)

Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu, Gurbet tanımını kısaca bu şekilde izah etmiştir. Böylesine derin ve kapsamlı bir kavramın açıklaması, tam anlamıyla mümkün değildir. Çünkü Gurbet kavramı, oldukça karışık ve bir o kadar hassas bir konudur. Gurbet, yalnızca doğup büyüdüğümüz yerden uzak kalmak manasına gelmez. Beklemek, özlem duymak, kavuşma hasretiyle yanıp tutuşmak gibi duyguları da içinde barındırır. Dolayısıyla Gurbet, birçok açıdan ele alınabilir bir kavramdır. Çeşitleri oldukça fazladır. Örneğin kişinin ülkesinden ayrı kalması, yurtdışında çalışıyor olması, ülkesinin hasretini doğurur. Dolayısıyla il, ilçe, köy fark etmeksizin, kişi vatanını özler. Dolayısıyla başta belirttiğimiz üzere Gurbet, yalnızca doğup büyüdüğün yerden uzak kalmak değildir. Az önce verdiğimiz örnekte kişi, ülkesinden ayrı düşmüş, ve geniş kapsamlı bir Gurbet hissi yaşamaktadır.

Gurbet kavramının birçok çeşidi olduğundan bahsetmiştik. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in şiirlerinde bu kavramı sıkça görmekteyiz. Bunun temel sebebi ise, kendisinin bizzat memleket şairi olmasından kaynaklıdır. Birçok açıdan Gurbet kavramını şiirlerinde işleyen şairin, konuya dair kapsamlı bir yaklaşımı söz konusudur. Öncesinde belirtmek isteriz ki Gurbet, yalnızca toprak-yer-yurt ile alakalı değildir. Kişinin psikolojik olarak kendisini Gurbette hissettiği anlar olabilir. Örneğin sevilmediği ya da sevgisine karşılık bulamadığı yerde insan, gurbette gibidir. İsterse kişi bizzat doğup büyüdüğü vatan

Volume: 4 Issue: 1

toprağında yaşıyor olsun. Buna rağmen kişi, ilgili psikolojik buhranlar ve bunalımlar yaşadığı zamanlarda, tanınmamaktan, anlaşılmamaktan, sevgisine karşılık bulamamaktan kaynaklı olarak, kendi topraklarında yabancılık hissedebilir. İşte belirttiğimiz husus budur. Gurbet, tanımı kısaca yapılacak ve hemen anlaşılacak bir olgu değildir. Yapısında birçok duygu, Düşünce ve yaklaşımı barındırır.

Gurbet tanımının, bu denli karışık ve oldukça psikolojik yönünün olduğunu bilen şairler, bu kavramı sıkça kullanmışlardır. Çünkü şiir, Dil ötesi bir üslupla yazılmaktadır. Konusu daha çok komplike yani karışık temalardır. Sıradan, basit ve hemen anlatılıp anlaşılacak kavramlar, şiire çok az konu olur. Şiirin merak uyandırmasının temel sebebi, içimden çıkılmaz hususlara getirilen süslü ve pratik yaklaşımlardır. Örneğin Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in meşhur şiiri olan Han Duvarları'nda, bir satır göze çarpmaktadır:

Bu gurbetten gurbete giden yolun üstünde
Ben üç mevsim değişmiş görüyordum üç günde
(BANARLI, 1949: 29)

Bir gurbetten diğerine gitmek, Gurbet üstüne gurbet yaşamak konu edinilmiştir. Zamanın tesirinin, Gurbet söz konusu olunca çok daha uzun olduğu anlatılmaktadır. İşte bahsettiğimiz psikolojik hadiselere şiirsel yaklaşımın bir örneği bu şekildedir.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in şiirlerinde Gurbet anlayışına geçmeden önce, Gurbet kavramı ancak bir şairin dilinden çok daha iyi anlaşılır. Matematiksel veya bilimsel kavramlar, daha normatiftir. Etrafı sınırlıdır. Örneğin yerçekimi kanunu değişmez. Fakat insani bir psikolojik olgu, pek çok açıdan incelenebilir. Söz konusu Gurbet olunca ve söz konusu şair Faruk Nafiz ÇAMLIBEL olunca, ortaya çok farklı yaklaşımlar çıkacaktır. O halde şimdi, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in şiirlerinde Gurbet anlayışını etraflıca inceleyelim.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in şiirlerinde gurbet anlayışı:

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, başta belirttiğimiz üzere, gurbeti doya doya yaşayan bir şairdir. Esasında İstanbullu olan şair, öğretmenlik yaptığı yıllarda Ankara ve Kayseri gibi, Türkiye'nin iç kesimlerinde bulunan şehirlere gitmiştir (TANSEL, 1974: 39). Eğitimini tamamlayana kadar hiç Gurbete çıkmamış olan Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, gurbetle tanıştığında daha henüz 30'lu yaşlarındadır. Bu yaşına kadar memleket şiirleri yazmış, Anadolu'ya bağlanmıştır. Bu memleketi sevmekte, Türk toprağına aşırı bağlılık duymaktadır. Tüm bu duygu ve düşüncelerle beraber, doğup büyüdüğü İstanbul'da ayrılık vakti gelmiştir. Aslında gurbete ilk defa çıkacağı zaman çok mutludur. Üzüntü veya herhangi bir burukluk hissetmez. Çünkü Faruk Nafiz ÇAMLIBEL için vatan toprağının her bir yanı, onun memleketidir. Başta böyle düşünür, çünkü o, bir memleket şairidir ve her yer onun için asli vatandır. Her ne kadar bu duygu ve düşüncelerle yola çıksa da, yol esnasında tüm duygu ve düşünceleri değişir. Gurbetin aslında o kadar da kolay olmadığını anlar. Tüm bu yolculuk, onun zindanı olur. Memleketi İstanbul'dan ayrıldığı her saniye, Gurbet onun içinde büyür. Gurbet yangınıyla dolup taşan Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, *HAN DUVARLARI* isimli uzun şiirini yazarak tüm bu yaşadığı Gurbet duygusunu çarpıcı bir biçimde anlatmaya başlar:

Gidiyordum, gurbeti gönlümde duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'y. (Çamlıbel, 2015: 15).

Burada dikkat çeken en önemli detay, Gurbet hissini duymaktır. İnsan, bir şeyi duyduğu zaman ona kayıtsız kalamaz. Duyduğu sese yönelir. Anlamaya çalışır. Şiirin bu şekilde başlıyor olması çok önemlidir. Çünkü şair, çok derin bir duygu olan Gurbeti, önce duymuştur. Yani bu durum, Gurbetin başlangıcıdır. Hissetmek ise daha sonra ortaya çıkar. Ulukışla şehri üzerinden bir yolculuk yaptığı ve bu yolculuğun Anadolu'ya yapıldığı anlaşılmaktadır. Orta Anadolu söyleminden kasıt ise, Anadolu'nun tam ortası olan Kayseri şehrini tarif etmektedir. İlerleyen, çalışmamız açısından oldukça önemli bir durum söz konusudur:

İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık (Çamlıbel, 2015: 15).

Belirtmiş olduğumuz üzere, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, daha önce hiç gurbete çıkmamıştır. Bu itirafı bizzat görmekteyiz." İlk acı, ilk ayrılık" diyerek, bu ayrılığın ilk kez olduğunu söylemektedir. Daha da önemlisi, bu ilk Gurbet duygusunu, ilk sevgi duygusuna benzemektedir. İnsan, ilk defa sevgiyle ve aşkla tanıştığında ne yapacağını bilemez. Hatta ve hatta içini korku kaplar. Bilinmezlik ya da bir duyguyu ilk defa hissediyor olmak, kişiyi

bunalıma sürükler. Neticesinde ortaya panik, acı veya korku gibi duygular çıkar. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL ise bu ilk Gurbet duygusunu, ilk sevgi duygusuna benzetmiştir. Ne yapacağını veya ne hissedeceğini şaşıran şair, bu panikle yüreğinin yandığını söyler. Yürek, kalp demektir. Kalbin yanması mecazi bir anlatımdır. Aşırı duygu yüklenmesinde kişinin kalbi daha hızlı çarpar ve terleme gibi belirtiler gösterir. Burada şu tespiti yapmaktayız. Kişi, çok sıcak olunca terler. Buradaki sıcaklıkla, kişinin heyecandan terlemesi birbirine bağdaştırılır. Neticesinde kişi, heyecandan terleyince, kalbinde bir yanık olduğunu söyler. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL ise, alıntıladığımız bu kısmın ikinci dizesiyle bunun bize anlatmaktadır. Ve hatta şair, daha ileri giderek, havanın ılık olmasının sebebinin, yüreğindeki yangın olduğunu söylemektedir. Bu durumda, duyulan heyecanın çok şiddetli olduğunu söylemek ister. Yüreği bir ateş yakar, ve bu ateş, havayı ısıtır. Havayı ısıtacak bir ateş ise, oldukça büyük bir ateş olması gerekir. Demek ki Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, yüreğinde yanan Gurbet ateşinin çok büyük olduğunu söylemektedir. İlerleyen kısımlarda şu iki dize, dikkat çekicidir:

Gurbet beni muttasıl çekiyordu kendine.
Yol, hep yol, daima yol... Bitmiyor düzlük yine (Çamlıbel, 2015: 16)

Gurbet, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in muttasıl olarak kendine çekmektedir. Buradaki muttasıl kelimesi, Arapça'dır. Türkçesi ise" süreklidir". Yani fasıla olmadan, ara vermeden manalarına gelmektedir. Dolayısıyla şairin hissettiği gurbetin, arada bir hissedilen değil; sürekli olarak hissedilen bir duygu olduğu anlaşılıyor. Bu sürekliliği meydana çıkaran şey ise yollardır. Dönemin şartlarında bir at ve at arabası ile yaptığı yolculuk hem çok zahmetli ve hem de çok uzun sürmektedir. Bu zahmetli yolculukta, yollar bitmeyecek gibidir. Belki de Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, gittiği yere alışacak ve Gurbetlik çekmeyecek. Fakat yol esnasında, yolların da uzayıp gitmesiyle Gurbet aklından bir türlü çıkmamaktadır. Gurbetin muttasıl olması, yolların uzun ve zahmetli olmasıyla ortaya çıkmaktadır. Başka bir kısımda Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, şunları söylüyor:

Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı,
Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağ. (Çamlıbel, 2015: 16).

Kayseri yolculuğunda, Niğde isimli bir Türk şehrinde mola vermektedir. Kervansaraylar, ya da diğer adıyla "Han"lar, yolcuların dinlenmesi için yol kenarlarına kurulmuş konaklama yerleridir ve oldukça mühimdir. Niğde'de bulunan Kervansaraya girdiğinde, ülkenin dört bir yanından gelen misafirler göze çarpar. Bu yüzden şair, vatanın dört bucağının, bu Kervansarayda birleştiğini, mecazi bir yolla söylemektedir. Türkiye'nin her tarafından, bu Kervansarayı ziyaret eden insanlar, tıpkı Faruk Nafiz ÇAMLIBEL gibi gurbettedir. Söz konusu Gurbet olunca, yolculuk akla gelir. Yolcuların durağı ise Kervansaraylardır. Dolayısıyla Kervansaraylara toplanan insanlar, bu ocağı gurbetle doldurur. Gönüller Gurbet yüklüdür, ve Gurbet yüklü gönüllerin toplanma ocağı ise bu Kervansaraylardır.

Belki de çalışmamızın en dikkat çekici yeri, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in bu Kervansarayda, duvara kazınmış bir şiiri keşfetmesidir. Üç kıtadan oluşan ve Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış isimli bir şaire ait olan bu şiirin her bir kıtasını, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in Han Duvarları isimli meşhur şiirinde görebiliriz. Buna iktibas denir. Yani bir metni olduğu gibi kendi yazdığı metnin içine almak işidir iktibas. Han Duvarları başlı başına bir Gurbet şiiri olduğuna göre, duvardaki şiir de bir Gurbet şiiri olmalıdır. Üç kıtanın üçünü de konu edineceğiz. Maraşlı'nın Han Duvarına kazınmış üç kıtalık şiirinin ilk kıtası şöyledir:

"On yıl var ayrıyım Kınadağı'ndan
Baba ocağından yar kucağından
Bir çiçek dermeden sevgi bağından
Huduttan hududa atılmışım ben" (Çamlıbel, 2015: 16).

Şimdiye kadar Gurbet temasını, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in ağzından işledik. Burada artık başka bir şairin bakış açısı ele alınacak. Hemen ardından Çamlıbel'e geri döneceğiz. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL neden şiirinin içine, bir başka şairin şiirini konu edindi? Bunun cevabını yine kendisi verir. Bu Şiir o kadar dikkatini çeker ki, olduğu gibi üç kıtayı da Han Duvarları isimli şiirine ekler. Burada Maraşlı'nın şiirinin ilk kıtasını görmekteyiz. Anlaşılan Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış Kınadağı isimli bir şehirde yaşamaktadır ve bu memleketten 10 yıldır ayrı kalmıştır. Baba ocağı şeklinde tarif etmesi, Memleketi olduğunu gösterir. Ayrıca Gurbete yalnız başına çıkmıştır. Karısı da Kınadağı'nda kalmıştır. Memleket hasreti bir

Volume: 4 Issue: 1

yana, yarinin hasreti de üstüne gelince iyice dolmuş taşmıştır. Huduttan hududa atılmış olduğunu, yani bir o Gurbetten bir başka Gurbete sürekli olarak gittiğini, Acı bir haykırışla dile getirmektedir. Belki de bu Kayseri yolculuğu, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in ilk Gurbetidir. Fakat burada Maraşlı'nın şiirini görüp irkilmiştir. Çünkü kendisi daha bir Gurbete dayanamazken, Maraşlı Huduttan hududa, Gurbetten gurbete gitmiştir. Hal böyle olunca, bu orijinal Anadolu şairinin Duvarda kazınmış şiirini, Han Duvarları' na konu etmiştir. Bizler de çalışmamızda konu edinerek, Maraşlı'yı anmış olalım:

Biz bu sonsuz yollarda varıyoruz, gitgide,
İki dağ ortasında boğulan bir geçide (Çamlıbel, 2015: 17).

Burada şair, yolların çok uzun olmasından şikayet etmektedir. O kadar uzun, yorucu ve sıkıcı bir yoldur ki bu, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in göre sonsuz olarak nitelendirilir.

Tanrı yardımcı olsun gayrı yolda kalana
Biz menzile vararak atları çektik hana (Çamlıbel, 2015: 18).

Burada ise, yolun bittiğini ve artık bu eziyeti çekmeyeceğini dile getirmektedir. Her yol biter. Her ne kadar karamsarlık ve yorgunluktan ötürü, sonsuz gibi gözükse de, aslında her yol biter. Şiirin bu kısmında ise, artık menzile, yani ulaşılması gereken yere ulaştıklarını dile getirir ve tanrıdan, yolda olanlara yardım ister. Çünkü çok yorulmuştur ve o anda yolda olan gurbetçilerin halinden anladığı için dua eder. Sıra tekrar Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ın şiirine gelir. Şiirin ikinci kıtası şu şekildedir:

"Gönlümü çekse de yârin hayali
Aşmaya kudretim yetmez cibali
Yolcuyum bir kuru yaprak misali
Rüzgârın önüne katılmışım ben" (Çamlıbel, 2015: 18).

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, gurbete ilk defa çıktığı için, Gurbet duygusunu tam olarak tarif edememekten korkmaktadır. Dolayısıyla, gurbeti çok ağır bir şekilde hisseden Maraşlı'nın şiirini iktibas etmiştir. Bu alıntı, bir acziyetin göstergesi ve Maraşlı'ya duyduğu derin saygının tezahürüdür. Burada Maraşlı, gönlünün sürekli memleketinde ve karısında olduğunu söylemektedir. Fakat gücü memleketine gitmeye yetmez. Bu durumu "*aşmaya kudretim yetmez cibali*" dizesiyle tarif eder. Cibal, dağlar demektir. Gurbet onun için bir dağdır ve aşılması imkansızdır. Bu çaresizliği, kendisini rüzgarın önündeki kuru bir yaprağa benzeterek açıklamaktadır. Kuru yaprağın, rüzgar önünde hiçbir iradesi yoktur. Tıpkı bu örnekte olduğu gibi şairin de Gurbet önünde hiçbir iradesi yoktur. Bu Gurbet rüzgarının önüne katılan şair, Huduttan hududa, Gurbetten gurbete sürüklenir. Bu çarpıcı örnek, çalışmamızla ilgili birçok noktayı aydınlatmaktadır:

Bu gurbetten gurbete giden yolun üstünde
Ben üç mevsim değişmiş görüyordum üç günde (Çamlıbel, 2015: 18).

Burada çok önemli bir husus vardır. O da, Gurbet söz konusu olunca, zaman algısının değişiyor olmasıdır. Yalnızca üç gün, Söz konusu Gurbet olunca üç mevsim gibi gelmektedir. Yabancı bir yerin meşakkati, yolculuğun zorluğu ve memleket özlemi gibi etkenlerden dolayı şair, üç gün gibi kısa bir süreyi, sanki üç mevsim geçmiş kadar uzun hissetmiştir. Başlarda belirttiğimiz üzere Gurbet, psikolojik bir olgudur. Hissedilen duygunun şiddeti, kişiden kişiye değişir. Birçok çeşit ve yönü vardır. Bu çalışmanın gayesine uygun olarak alıntılandığımız bu kısımda, Gurbette geçen vaktin, göreceli olduğu anlaşılmaktadır. İlerleyen kısımlarda, Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ın şiirinin son kıtası göze çarpmaktadır:

"Garibim namıma Kerem diyorlar
Aslı'mı el almış haram diyorlar
Hastayım derdime verem diyorlar

Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben" (Çamlıbel, 2015: 19).

Maraşlı, bu son kıtada çok çaresiz olduğunu dile getirmektedir. Türk halk destanlarında Kerem ile Aslı'nın hikayesinde, kendisini Kerem' e benzetmiştir. Çünkü Kerem, Aslı'sına kavuşamadan ölmüştür. Kendisi de, kendi karısına kavuşamamaktadır. Bu yüzden kendisini Kerem'e benzetmiştir. İkinci dizede, Aslı'yı, yani karısını başkasıyla evlendirmişler. Bu durumda karısı, artık Onun helali değildir. Hal böyle olunca, çok üzücü bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Şiirin son kıtasının son dizesinde ise, kendi ismini söyleyip bitirdiği şiirini incelemiş bulunmaktayız.

Bu tarif edilemez duyguların içinde, Faruk Nafiz Çamlıbel, şiirini şu iki dizeyle bitirmektedir:

Ey garip çizgilerle dolu han duvarları,

Ey hanların gönlümü sızlatan duvarları! (Çamlıbel, 2015: 19).

Niğde şehrinde, bir hanın duvarında rastladığı üç kıtalık Gurbet şiiri, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'i oldukça etkilemiştir. Kendisi de ilk kez Gurbet hissini yaşamıştır. Dolayısıyla tarif edilemez duygularına tercüman olan bu Duvarda yazılı şiiri, kendi şiirine almıştır. Şiiri ise bu iki dizeyle bitirmektedir. Han Duvarlarına ne zaman baksa, artık gönlü sızlamaktadır. Yani duygu patlaması yaşamaktadır. Bu aşırı yoğun duygular içerisinde olmasına rağmen şair, anlatmak istediği mesajı oldukça etkili ve başarılı bir şekilde bizlere sunmuştur.

SONUÇ

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, 20. Yüzyılda yetişmiş en büyük şairlerdendir. Her ne kadar tiyatro ve deneme gibi edebiyatın çeşitli sahalarında eserler verse de, biz onu daha çok şair vasfıyla tanıyoruz. Türkçenin en önemli ediplerinden, en önemli temsilcilerinden. Onu bu denli önemli kılan husus, şüphesiz Türk Edebiyatına yaptığı katkılar, verdiği eserlerdir.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, başlarda aşk ve sevgi üzerine şiirler kaleme almıştır. Bu şiirleri destansı ve çok önemlidir. Fakat yayın hayatının ilerleyen zamanlarında, Memleket meselelerine yönelmiştir. Bu onu, daha çok vatan-memleket üzerine eserler vermeye yöneltmiştir. Artık tanınmış ve ciddi bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır. Onun bu şöhretinin asıl sebebi, şüphesiz, Anadolu insanının acı ve kederlerini çok iyi tanıyıp aynı zamanda tanıtmasıdır. Gurbet ise, özellikle Türk insanının, asla kaçamadığı duygulardan biridir.

Gurbet, Acı ve keder demektir. Kişinin doğup büyüdüğü topraklardan ayrı kalması neticesinde memleketine duyduğu özlemdir. Faruk Nafiz ÇAMLIBEL ise, hayatının otuzlu yaşlandıran itibaren gurbette büyümüş bir şairdir. Başlarda tarif edemediği bu gurbet duygusu, daha sonraları Gurbet hakkında yazılmış en güzel şiirlerin şairi yapacaktır onu. Biz de çalışmamızda bu konuyu seçmemizin temel sebebini buna dayandırıyoruz. Bir memleket ve Gurbet şairinin şiirlerinde işlediği Gurbet teması, değerli bir çalışma kaynağı oluşturmaktadır. Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ın bir şiirini de içinde barındıran bu uzun ve eşsiz şiir, Gurbet teması altında etraflıca incelenmiştir. Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında bu sonuç cümlesi ve ardından son olarak bir kaynakça, çalışmamıza eklenmiştir. Çalışmamıza konu ettiğimiz tüm şiirleri, Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in *"Han Duvarları - Toplu Şiirler"* isimli 2005 Yapı Kredi Yayınlarından çıkmış olan kitaptan aldığımızı belirtmek isteriz.

Volume: 4 Issue: 1

Kaynakça:

BANARLI, Nihad Sâmi (1949). Faruk Nafiz ve Seçilmiş Şiirleri, İstanbul.
ÇAMLIBEL, Faruk Nafiz. (2005). Han Duvarları - Toplu Şiirler: İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu. (2001). Gurbet maddesi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
KAPLAN, Mehmet. (1965). Şiir Tahlilleri. İstanbul.
KARATAŞ, Ömer Faruk. (2013). Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in Şiirlerinde Geleneğin Tesiri, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.
KOŞAR, Emel (2009). Faruk Nafiz ÇAMLIBEL'in Şiirlerinde "Yol" Motifiyle İlgili Unsurlar, The Journal of Academic Social Science Studies.
ORTAÇ, Yusuf Ziya Faruk Nafiz: Hayatı ve Eserleri, İstanbul 1937.
TANSEL Fevziye Abdullah, "Faruk Nâfiz Çamlıbel", İstanbul, 1974.
Türk, Osman. (2016). Mehmet Akif Ersoy'un "Safahat" Adli Eserinde Sosyal Eğitim Unsurlari. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (Asos Journal), 4, (26), 443-457.
Türk, Osman. (2020). Sabri Esat Siyavuşgil'in Şiirlerinde Geçen Kelime Gruplari Resimler Ve Biblolar Şiirinin Tahlili. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED), 12 (2 4), 161-172.
Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, ÇAMLIBEL Faruk Nafiz maddesi, İstanbul 1993.
YÜCEBAŞ, Hilmi. (1974). Bütün Cepheleriyle Faruk Nafiz: Hayatı, Hatıraları, Şiirleri, İstanbul.